

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Saue Vallavalitsus
info@sauevald.ee

Teie 08.01.2025
Meie 04.02.2025 nr 2-6/25-181-2

Vastus pöördumisele

Olete pöördunud Justiitsministeeriumi poole palvega tõlgendada sihtasutuste seaduse (SAS) § 5 lg 5 tähendust.

Justiitsministeerium on varem korduvalt välja toonud, aga ka 2018. a lõppenud ühinguõiguse revisjoni¹ käigus rõhutati, et sihtasutusi asutatakse tema olemust mitte arvestavatel kaalutlustel. Nii on näiteks revisjoni analüüsidokumendis märgitud järgmist: „*Probleemid on sihtasutuse õigusliku vormi mittesihhipärase kasutamisega nt haiglate ja muuseumite haldamiseks, kus asutajad (reeglina riik või kohalikud omavalitsused) sooviksid paljusk kontrollida sihtasutuste tegevust sarnaselt äriühingu osanike või aktsionäridega. Seejuures jääb tähelepanuta sihtasutuse olemuslik üldiselt tunnustatud erisus teistest juriidilistest isikutest, nimelt et sel ei ole liikmeid ja see üksnes valitseb mingit sihtvara. Sihtasutuste tegevuspiirangud on ka sihtvara kontseptsioonist lähtudes üldised ning asutajate roll seetõttu piiratud. Kui asutajad muuta sihtasutuse püsivaks organiks ja nende niigi suhteliselt suuri õigusi veelgi laiendada, kaotaks sihtvara valitsemise kontseptsioon tähendust. Asutajale suurema rolli vajamisel tuleks valida muu tegutsemisvorm.*“ (vt revisjoni lk 163).

Selgitame, et sihtasutus on selline juriidiline isik, mis ei põhine liikmelisusel (erinevalt nt mittetulundusühingutest või osaühingutest). Seetõttu ei ole ka sihtasutuse asutajate õigused üleantavad (SAS § 5 lg 5), ka ei ole asutajate ringi hilisem laiendamine mõeldav (asutajaõigused tekivad siiski sihtasutuse asutamisel). Selline soov pigem viitab jälle sihtasutusele, kui ebasobivale juriidilise isiku vormile, mille mõjutajate ringi ei saa n-ö uute liikmete vastuvõtmise kaudu suurendada – sihtasutus ei põhine liikmelisusel.

Sihtasutus asutatakse mingi kindla vara valitsemiseks ja selle põhikirja pannakse kirja, kuidas vara valitsemine käib. Sihtasutus võib kasutada oma tulusid üksnes põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks (SAS § 2 lg 3). Sihtasutust juhivad nõukogu (valitakse põhikirjas määratletud tingimustel, SAS § 24, § 27 lg 1) ja juhatuse, kes juhivad sihtasutust igapäevaselt (SAS § 17 lg 1). Seadus reguleerib sealjuures ka juhtumit, kus juhatuse ei suuda oma kohustusi mingil põhjusel täita – kohtu kaudu saab huvitatud isiku nõudel määrata asendusliikme (SAS § 20), et sihtasutuse jooksev juhtimine ei takerduks.

Põhikiri on sihtasutuse alusdokument. Seaduse mõtte kohaselt tuleks sihtasutuse põhikiri koostada nii, et sihtasutuse tegevus oleks asutajast sõltumatu, st olukorras, kus asutajat enam ei ole, saaks

¹ [Ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsioon](https://www.just.ee/oigusloome-arendamine/uhinguoiguse-revisjon-loppenud), kättesaadav siin: <https://www.just.ee/oigusloome-arendamine/uhinguoiguse-revisjon-loppenud>

sihtasutus edasi tegutseda. Selle tõttu on asutajal sihtasutuse olemusega kokkukäivalt keeruline ise pärast asutamist näiteks sihtasutuse põhikirja muuta (üksnes muutunud asjaolude arvessevõtmiseks, järgides sealjuures jätkuvalt algset sihtasutuse eesmärki, SAS § 41 lg 3). Asutajal on lisaks sihtasutuse asutamise ja lõpetamisega seotud õigustele ka mõned sihtasutuse tegevusega seotud õigused: audiitori asendamise algatamine, ühinemis- ja jagunemisotsuse vaidlustamine, ent siiski on asutajaõigused sihtasutuse juhtimisel märkimisväärselt piiratud.

Kummatigi plaanib Justiitsministeerium analüüsida, kas ja kuidas tuleks kehtivat õigust muuta, et see vastaks rohkem praktika vajadustele (sihtasutuse ümberkujundamise lihtsustamine, asutajaõiguste üleantavuse ettenägemine jmt).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Marget Pae
nõunik

Marget.Pae@justdigi.ee, 5303 9969